

Vývoj mezinárodního obchodu s cukrem v letech 2014 – 2024: teritoriální struktura, cenové trendy a konkurenceschopnost

DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL SUGAR TRADE IN 2014–2024: TERRITORIAL STRUCTURE, PRICE TRENDS, AND COMPETITIVENESS

Luboš Smutka^{1,3}, Inna Čábelková¹, Josef Pulkrábek²

¹ Mendelova univerzita v Brně, Provozně ekonomická fakulta, ² Česká zemědělská univerzita v Praze,

³ Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta

Cukr je komoditou s dlouhou tradicí v globálním obchodu. Jeho význam přesahuje roli sladidla – využívá se i v bioenergetice a souvisí s širšími trendy globalizace i změn potravinových preferencí. Navzdory snahám omezit spotřebu bílého cukru v rozvinutých zemích zůstává tato komodita klíčovou součástí světového agrárního trhu. V hospodářském roce 2023/2024 dosáhla světová produkce cukru 183 mil. t (raw value), přičemž největším producentem zůstala Brazílie s více než 42 mil. t, následovaná Indií (34 mil. t) a Evropskou unií (15,5 mil. t). Zhruba 80 % světové produkce pochází z cukrové třtiny, která dominuje v tropech, zatímco cukrová řepa má zásadní význam zejména v Evropě, USA a Rusku (obr. 1.) (1, 2).

Světová spotřeba cukru činila v roce 2023/2024 přibližně 178 mil. t a vykazuje stabilní růst o 1–2 % ročně, tažený především rozvojovými zeměmi v Asii a Africe (3). Přebytek produkce nad spotřebou umožnil navýšení světových zásob na více než 43 mil. t. Současně se na mezinárodním trhu obchodovalo zhruba 64 mil. t cukru, což odpovídá přibližně třetině světové produkce (1).

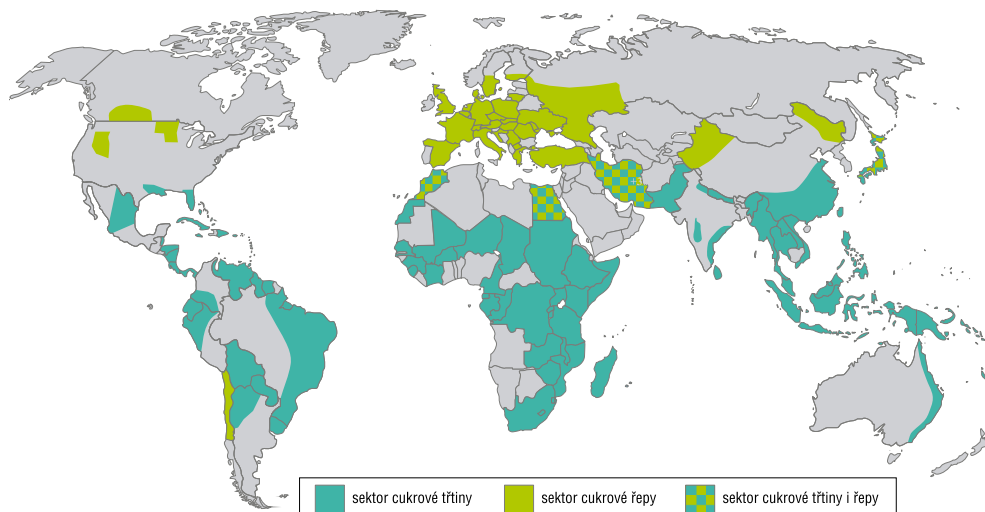
Vývoj mezinárodního obchodu s cukrem v posledních deseti letech ukazuje na existující zásadní proměny. Zatímco celková

obchodovaná množství stagnovala (53,7 mil. t v roce 2014 oproti 56,3 mil. t v roce 2024), hodnoty exportů i importů výrazně rostly – z 26,5 mld. USD na 35,0 mld. USD. Tento trend reflektuje především růst jednotkových cen, a to v důsledku rostoucích produkčních nákladů, klimatických rizik a vyšší volatility na světových trzích (3, 4).

Regionálně se prohloubila specializace. Latinská Amerika, a zejména Brazílie, upevnila svou roli dominantního exportéra s více než 45% podílem na světovém vývozu (1). Evropa se transformovala do role exportéra s vyšší přidanou hodnotou a snížila svou dovozní závislost. Asie nadále představuje největší dovozní trh (více než 22 mil. t dovozu v roce 2024), ale zároveň zde roste domácí produkce v Indii a Thajsku (2). Severní Amerika vykazuje rostoucí závislost na dovozu, zatímco Afrika a Oceánie hrají spíše marginální, i když regionálně významné role.

Úvodní charakteristika jasně naznačuje, že problematiku obchodu s cukrem nelze redukovat pouze na klasické objemy a hodnoty, ale je třeba ji zkoumat v širším kontextu – teritoriálním, cenovém i konkurenceschopnostním. Produkce a obchod jsou navzájem propojené: růst produkce v Brazílii či Indii okamžitě mění světové obchodní toky, zatímco exportní závislost afrických či asijských dovozců zvyšuje jejich zranitelnost vůči cenovým šokům (1, 3, 4).

Obr. 1. Oblasti produkce třtinového a řepného cukru – vlastní zpracování 2025 dle (15)

Metodika a analytický přístup

Cílem tohoto článku bylo zhodnotit vývoj mezinárodního obchodu s cukrem v období let 2014–2024 se zaměřením na jeho regionální a teritoriální proměny, vývoj jednotkových kilogramových cen cukru a také konkurenceschopnost hlavních aktérů trhu. Pro naplnění těchto cílů byla zvolena kombinace hodnotových, objemových a cenových ukazatelů, doplněná

o měření obchodní výkonnosti prostřednictvím indexu čistého exportu (NEI) a relativní jednotkové hodnoty (RUV).

Základním zdrojem dat byla databáze UN Comtrade, která poskytuje detailní statistiky mezinárodního obchodu podle komoditní klasifikace HS. Pro tuto analýzu byla sledována položka HS 1701 (cukr z třtiny nebo řepy a chemicky čistá sacharosa v pevném stavu). Časový rámec analýzy pokrývá roky 2014–2024, tedy dekádu s nejuplněnějšími dostupnými daty. Země byly rozděleny do sedmi regionů:

- **Evropa** (včetně Ruska a dalších evropských zemí mimo EU),
- **EU27** (analyzována zvlášť jako specifický integrační celek),
- **Asie** (s podskupinou významných producentů – Indie, Thajsko – a hlavních dovozců jako Čína, Indonésie, Bangladéš),
- **Latinská Amerika** (s dominancí Brazílie, ale i dalších exportérů jako Guatemala a Mexiko),
- **Severní Amerika** (USA, Kanada, Mexiko),
- **Afrika** (zejména Alžírsko, Nigérie a Jihoafrická republika)
- **Oceánie** (především Austrálie, jako významný exportér).

Použité ukazatele a proměnné

1. **Objem obchodu (Q)** – vyjádřený v milionech tun:
 $Q = \text{hmotnost (kg)} / 10^6$,
 kde: hmotnost (kg) = fyzické množství exportovaného nebo importovaného cukru v kilogramech,
 Q = přepočtený objem v milionech tun.

2. **Hodnota obchodu (V)** – vyjádřená v milionech USD:
 $V = \text{hodnota (USD)} / 10^6$,
 kde: hodnota (USD) = celková peněžní hodnota exportu nebo importu vyjádřená v běžných cenách,
 V = přepočtená hodnota v milionech USD.

3. **Jednotková cena (P)** – podíl hodnoty a hmotnosti:
 $P = \text{hodnota (USD)} / \text{hmotnost (kg)}$,
 kde: P = jednotková cena v USD/kg.

4. **Podíl na světovém exportu či importu (S_i)** – vyjádřený v %:
 $S_i = (X_i / X_w) \times 100$,
 kde: X_i = export nebo import země či regionu i,
 X_w = celkový světový export nebo import,
 S_i = relativní podíl na světovém trhu (%).

5. **Index čistého exportu (NEI)** – měří obchodní bilanci (5):
 $NEI_i = [(X_i - M_i) / (X_i + M_i)] \times 100$,
 kde: X_i = hodnota exportu země i,
 M_i = hodnota importu země i,
 NEI = index čistě exportní pozice, s intervalem [-100; +100].

6. **Relativní jednotková hodnota (RUV)** – měří cenovou úroveň exportu vůči světovému průměru (6):
 $RUV_i = P_i / P_w$,
 kde: P_i = jednotková cena exportu země či regionu i,
 P_w = prům. jednotková cena na svět. úrovni,
 RUV > 1 = export za nadprůměrné ceny (prémiový segment),
 RUV < 1 = export za podprůměrné ceny (cenová konkurence).

Analýza a výsledky

Globální trendy v období 2014–2024

Světový obchod s cukrem vykázal v průběhu sledované dekády významné změny jak v hodnotě, tak ve fyzickém objemu. V roce 2014 činil světový export přibližně 26,5 mld. USD při objemu 53,7 mil. t, zatímco v roce 2024 dosáhl hodnoty 35,0 mld. USD při objemu 56,3 mil. t cukru. Objemový růst činil tedy pouhých 5 %, zatímco hodnota obchodovaných toků vzrostla o více než 30 %.

Tento nesoulad mezi dynamikou hodnoty a objemu signalizuje, že hlavním faktorem vývoje se staly jednotkové ceny (7). Zatímco v roce 2014 dosahovala průměrná světová cena exportovaného cukru úrovně 0,49 USD·kg⁻¹, v roce 2024 to bylo již 0,62 USD·kg⁻¹. Růst cen reflektoval kombinaci faktorů: klimatické výkyvy snižující úrody třtiny a řepy, zvýšené výrobní náklady (energie, hnojiva), ale také geopolitickou nestabilitu, která se promítala do dopravních a pojistných nákladů.

Z hlediska importů vykázal světový trh podobný trend. Hodnota dovozů vzrostla z 27,0 mld. USD v roce 2014 na 35,4 mld. USD v roce 2024, zatímco objemy stouply jen mírně (z 54,3 na 56,6 mil. t). Tato rovnováha mezi exportní a importní stranou potvrzuje vysoký stupeň provázanosti a transparentnosti globálního trhu.

Regionální struktura exportu a importu

Latinská Amerika, především Brazílie, upevnila svou roli dominantního světového exportéra. V roce 2024 region vyvezl více než 21 mil. t cukru v hodnotě přes 13 mld. USD, což představovalo téměř 40 % světového exportu. Brazílie samotná generovala více než polovinu tohoto výkonu a je jednoznačným lídrem světového trhu. Konkurenceschopnost regionu vychází z příznivých agroklimatických podmínek, rozsahu produkce třtinového cukru a nízkých výrobních nákladů.

Evropa jako celek představovala v roce 2024 zhruba 9 % světového exportu, přičemž podíl EU27 se pohyboval kolem 7 %. Oproti období před rokem 2017, kdy v EU ještě platil režim

Tab. 1. TOP 10 světových exportérů cukru (2014–2024)

Země	Export 2014 (tis. t)	Export 2024 (tis. t)	Podíl 2014 (%)	Podíl 2024 (%)	Změna podílu (%)
Brazílie	27 000	29 700	50,0	52,8	2,8
Indie	4 500	4 700	8,3	8,4	0,1
Thajsko	7 400	7 200	13,7	12,8	-0,9
Francie	3 800	4 000	7,0	7,1	0,1
Německo	3 200	3 300	6,0	5,9	-0,1
Guatemala	2 100	2 800	3,9	5,0	1,1
Mexiko	2 000	2 700	3,7	4,8	1,1
Austrálie	3 800	4 000	7,0	7,1	0,1
Jižní Afrika	1 500	1 600	2,8	2,8	0,0
Kolumbie	1 200	1 400	2,2	2,5	0,3

Pramen: vlastní zpracování 2025 dle (2, 14, 16)

Tab. II. TOP 10 světových importérů cukru (2014–2024)

Země	Import 2014 (tis. t)	Import 2024 (tis. t)	Podíl 2014 (%)	Podíl 2024 (%)	Změna podílu (%)
Indonésie	6 400	8 000	11,8	14,1	2,3
USA	5 300	6 300	9,8	11,1	1,3
Čína	3 100	3 500	5,7	6,2	0,5
Bangladéš	2 100	3 100	3,9	5,5	1,6
Alžírsko	1 900	2 300	3,5	4,1	0,6
Nigérie	1 700	2 200	3,1	3,9	0,8
Saúdská Arábie	1 400	1 600	2,6	2,8	0,2
Malajsie	1 300	1 500	2,4	2,6	0,2
Kanada	1 200	1 300	2,2	2,3	0,1
Japonsko	1 100	1 200	2,0	2,1	0,1

Pramen: vlastní zpracování 2025 dle (2, 14, 16)

kvót, se struktura zásadně změnila – unie se stala čistým exportérem (8). Hlavními exportními zeměmi byly Francie, Německo a Polsko. Evropa dosahuje vyšších jednotkových cen exportu než Latinská Amerika, což naznačuje orientaci na kvalitnější segmenty trhu (9).

Ve sledovaném období Asie zaujala klíčovou pozici globálního importéra. Na druhou stranu je však nutno zmínit, že vývoj regionu je diverzifikovaný. Klíčovými aktéry jako jsou Indie a Thajsko patří k exportérům, zatímco Čína, Indonésie a Bangladéš jsou čistými dovozci (10). Obecně však platí, že Asie dlouhodobě představuje klíčového dovozce cukru. V roce 2024 region importoval více než 22 mil. t, což odpovídalo 40 % světového dovozu. Rostoucí příjmy domácností a urbanizace podporují poptávku po zpracovaných potravinách, a tím i po cukru. Domácí produkce, zejména v Indii a Thajsku, sice významně roste, avšak nedokáže plně pokrýt dynamiku poptávky v celém regionu.

Z pohledu severní Ameriky klíčovou roli hrají Spojené státy americké, které jsou jedním z největších světových dovozců. V roce 2024 dosáhl jejich import téměř 3,8 mld. USD při objemu 6,3 mil. t, což představuje přibližně 11 % světového dovozu. Zatímco domácí produkce cukrové řepy a třtiny zůstává významná, poptávka převyšuje nabídku a dovozní závislost roste. Kanada hraje doplňkovou roli, avšak je rovněž čistým dovozcem. USA

Tab. III. Vývoj cen cukru podle regionů

Region	Exportní cena 2014 (USD·kg ⁻¹)	Exportní cena 2024 (USD·kg ⁻¹)	Importní cena 2014 (USD·kg ⁻¹)	Importní cena 2024 (USD·kg ⁻¹)
Latinská Amerika	0,35	0,41	0,45	0,60
Evropa	0,58	0,75	0,55	0,70
Asie	0,50	0,55	0,52	0,68
Severní Amerika	0,48	0,60	0,52	0,67
Afrika	0,40	0,50	0,48	0,63
Oceánie	0,55	0,70	0,50	0,65

Pramen: vlastní zpracování 2025 dle (14, 16)

jako dovozce platí nadprůměrné ceny, což reflektuje orientaci na kvalitnější dodávky (11, 12).

Afrika v roce 2024 importovala přes 8,5 mil. t cukru v hodnotě kolem 3,5 mld. USD, což odpovídalo 15 % světového dovozu. Největšími dovozci byly Alžírsko, Nigérie a Jihoafrická republika. Z hlediska exportu region zůstává marginálním hráčem, ačkoliv Jihoafrická republika má určitý významný podíl. Rostoucí dovozní závislost Afriky činí region zranitelným vůči cenovým výkyvům (13, 14).

Oceánie, zejména Austrálie, představuje stabilního exportéra cukru s ca 5% podílem na světovém trhu. Region těží z rozsáhlých plantáží třtiny a z orientace na asijské trhy, především Japonsko a Indonésii. Austrálie kombinuje malý domácí trh s vysokou exportní specializací, čímž dosahuje hodnot nad světovým průměrem.

Vývoj jednotkových cen cukru v mezinárodním obchodu (2014–2024)

Jednotková cena cukru, vypočítaná jako poměr hodnoty a fyzického objemu obchodovaných toků, představuje zásadní indikátor cenové dynamiky a konkurenceschopnosti jednotlivých regionů. Mezi lety 2014 a 2024 se globální průměrná cena zvýšila z 0,49 USD·kg⁻¹ na 0,62 USD·kg⁻¹, což odpovídá celkovému růstu o více než 26 %. Tento vývoj je však regionálně diferencovaný a ukazuje, že zatímco některé oblasti dokázaly posílit svou pozici prostřednictvím vyšších cen (a tím i vyšší přidané hodnoty), jiné regiony nadále stavějí svou konkurenceschopnost především na cenové atraktivitě (což dokládá další sledovaný ukazatel (relativní jednotková cena = Relative Unit value (RUV)). RUV nad 1 vykazuje Evropa i Austrálie, což indikuje hodnotovou diferenciaci vývozu. Naproti tomu Brazílie (RUV = 0,75) staví na cenové atraktivitě.

Latinská Amerika, zejména Brazílie, dosahovala v roce 2024 průměrné exportní ceny jen 0,41 USD·kg⁻¹, což je výrazně pod světovým průměrem. V roce 2014 činila tato hodnota 0,35 USD·kg⁻¹, tedy nárůst byl relativně mírný (cca +17 %). To naznačuje, že tento region nadále těží z rozsahu produkce a nízkých výrobních nákladů. Exportní strategie je orientována na objem a cenovou konkurenci, nikoli na diferenciaci kvality. Díky tomu Brazílie dokázala navýšit své objemy exportu cukru, přestože komoditu prodávala levněji než Evropa či Austrálie.

Evropa vykazovala zcela odlišný vývoj. V roce 2014 dosahovaly evropské exporty cukru ceny kolem 0,58 USD·kg⁻¹, zatímco v roce 2024 již více než 0,75 USD·kg⁻¹ (+29 %). Tento nárůst je výrazně nad světovým průměrem a signalizuje orientaci na export do prémiových segmentů, zejména do zemí s vyšší kupní silou (Střední východ, Severní Amerika, některé části Asie). EU tak částečně kompenzuje nižší objem exportu vyšší cenou a posiluje svou komparativní výhodu v oblasti kvality a potravinových standardů.

Asie je specifická, protože v sobě spojuje významné exportéry (Indie, Thajsko) a zároveň největší světové importéry (Čína, Indonésie). Exportní ceny zde dosahovaly v roce 2024 průměrně 0,55 USD·kg⁻¹, tedy pod světovým průměrem, ale nad úrovní Latinské Ameriky. To naznačuje, že asijské producenti, zejména Thajsko, kombinují cenovou konkurenceschopnost

s určitou mírou kvality. Importní ceny v Asii jsou naopak vyšší, protože region je závislý na dodávkách z Evropy či Austrálie, které obchodují s prémiovými segmenty.

Severní Amerika, především USA, vykazuje jako importní region průměrnou cenu kolem 0,67 USD·kg⁻¹ (2024), tedy nad světovým průměrem. To souvisí s orientací USA na dodávky z Evropy a Oceánie, ale také s vysokými standardy kvality a preferencí bílého cukru. V roce 2014 se importní cena pohybovala kolem 0,52 USD·kg⁻¹, tedy nárůst činil více než 28 %.

Afrika jako čistý dovozce platila v roce 2024 průměrně 0,63 USD·kg⁻¹, tedy mírně nad světovým průměrem. V roce 2014 platila 0,48 USD·kg⁻¹ (+31 %). Importní ceny jsou ovlivněny především náklady na dopravu a nižší vyjednávací pozicí afrických odběratelů, což se odráží v jejich menší schopnosti sjednat nižší ceny komodity.

Austrálie a další exportéři Oceánie dosahovali v roce 2024 průměrné jednotkové ceny 0,70 USD·kg⁻¹, tedy výrazně nad světovým průměrem. V roce 2014 to bylo 0,55 USD·kg⁻¹ (+27 %). Tento vývoj ukazuje na schopnost Oceánie udržet si reputaci kvalitního dodavatele, zejména pro asijské trhy s vysokou poptávkou po potravinách splňujících přísné standardy.

Vývoj konkurenceschopnosti a meziregionální diference (2014–2024)

Ukazatel čisté obchodní pozice (NEI)

NEI se pohybuje v intervalu od -100 (čistý dovozce) do +100 (čistý vývozce) a ukazuje, zda je země či region v mezinárodním obchodu strukturálně závislý na dovozu, nebo konkurenceschopný jako exportér.

Tab. IV. Vývoj konkurenceschopnosti podle regionů (NEI a RUV)

Region	NEI 2014	NEI 2024	RUV 2014	RUV 2024
Latinská Amerika	85	90	0,71	0,75
Evropa	5	25	1,18	1,25
Asie	20	15	0,94	0,95
Severní Amerika	-60	-70	1,00	1,08
Afrika	-65	-70	1,00	1,10
Oceánie	90	92	1,15	1,20

Pramen: vlastní zpracování 2025 dle (14, 16)

Latinská Amerika, zejména Brazílie, vykazovala po celé období hodnoty NEI mezi +80 až +95, což z ní činí globálně nejsilnějšího exportéra. Brazílie vyváží nejen absolutně největší objemy (29,7 mil. t v roce 2024), ale zároveň její export výrazně převyšuje import. Podobně Guatemala a Mexiko mají pozitivní obchodní bilanci, i když v menším rozsahu.

Evropa prošla v období 2014–2024 zásadní proměnou. Zatímco v roce 2014 byla EU spíše vyrovnaným hráčem (NEI oscilovalo kolem nuly), po zrušení výrobních kvót se EU stala čistým exportérem s hodnotou NEI kolem +20 až +30. Region tedy dokázal navýšit exportní kapacity a proniknout na zahraniční trhy, zejména do MENA regionu (Severní Afrika a Blízký východ).

Asie je velmi heterogenní. Země jako Thajsko vykazují vysoké kladné hodnoty NEI (+70 až +80), což reflektuje jejich roli významných exportérů do celého asijského prostoru. Indie osciluje, protože v některých letech je exportérem, v jiných letech omezuje exporty kvůli domácí poptávce a potřebě zajistit cenovou stabilitu. Naopak Čína a Indonésie patří mezi největší čisté dovozce, s NEI kolem -80 až -90.

USA jsou výrazným čistým dovozcem (NEI kolem -70 v roce 2024). Přestože samy produkují značné množství cukru, jejich spotřeba je natolik vysoká, že domácí produkce nedokáže pokrýt poptávku. Kanada i Mexiko doplňují strukturu – Mexiko je částečně exportérem, ale USA určují celkový profil regionu.

Afrika je jednoznačně dovozně orientovaná, s NEI kolem -60 až -70 . Výjimkou je Jihoafrická republika, která exportuje menší objemy, ale na kontinentální bilanci to má jen omezený vliv. Rostoucí poptávka v Severní a Západní Africe způsobuje rostoucí dovozní závislost.

Austrálie je klasickým příkladem regionu s extrémně pozitivním NEI ($+90$). Malý domácí trh a obrovská produkční kapacita znamenají, že většina cukru směřuje na export. Oceánie tak patří mezi klíčové světové exportéry relativně malého počtu komodit.

Relativní jednotková hodnota (RUV)

RUV srovnává jednotkovou cenu exportu daného regionu se světovým průměrem ($= 1$). Hodnoty vyšší než 1 znamenají, že region vyváží za nadprůměrné ceny (specializace na kvalitnější segmenty, vyšší přidaná hodnota), zatímco hodnoty pod 1 ukazují na cenově orientovanou konkurenci.

Latinská Amerika měla v roce 2024 RUV kolem 0,75, tedy hluboko pod světovým průměrem. To znamená, že její konkurenceschopnost stojí primárně na nízké ceně a objemové dominanci. Brazílie vyváží cukr levně, ale díky masivním objemům určuje globální cenovou hladinu.

Evropské země dosahovaly v roce 2024 hodnot RUV mezi 1,20 a 1,25, což jasně potvrzuje, že Evropa cílí na prémiové segmenty. Vyšší cena odráží jednak vyšší náklady (pracovní síla, environmentální standardy), ale zároveň i vyšší standardy kvality a certifikace, které umožňují export do vyspělých ekonomik.

Thajsko vykazovalo RUV kolem 0,95–1,00, tedy na úrovni světového průměru, což odpovídá jeho pozici silného a stabilního exportéra bez výrazné cenové diference. Indie se pohybovala spíše pod průměrem (RUV cca 0,85), zatímco dovozní trhy jako Čína a Indonésie platily výrazně nad průměr (RUV 1,10–1,15), což ukazuje na jejich zranitelnost v rámci dovozní závislosti.

USA dovážejí cukr za ceny vyšší než světový průměr (RUV cca 1,08–1,10), což reflektuje orientaci na dodávky z regionů s vyšší kvalitou a také vyšší dopravní náklady.

Afrika je v nevýhodě: dovozní ceny jsou často vyšší než světový průměr (RUV 1,05–1,15), což souvisí s nižší vyjednávací silou afrických odběratelů a vysokými logistickými náklady.

Austrálie vykazovala v roce 2024 RUV 1,15–1,20, což znamená, že je schopna exportovat cukr za prémiové ceny. Tento faktor zvyšuje konkurenceschopnost regionu, i když objemově nemůže soupeřit s Brazílií.

Výsledky analýzy vývoje mezinárodního obchodu s cukrem v letech 2014–2024 potvrzují, že cukr zůstává jednou z klíčových komodit světového zemědělského obchodu, a to nejen svým objemem, ale především rozložením exportní a importní závislosti mezi jednotlivými regiony. Globální obchodní toky vykazovaly během sledovaného období jak dynamický růst, tak strukturální změny v rozložení hlavních aktérů, což dokládá rostoucí komplexnost tržního prostředí.

Jedním z nejvýznamnějších zjištění je polarizace mezi regiony orientovanými na objemovou konkurenceschopnost a těmi, které se vymezují skrze hodnotovou diferenciaci. Latinská Amerika, zejména Brazílie, upevnila svou pozici absolutního lídra světového exportu, přičemž základním pilířem její konkurenceschopnosti

zůstává nízká jednotková cena a vysoké objemy produkce. Brazílie se tak stává globálním cenotvorným hráčem, schopným ovlivnit dynamiku světového trhu prostřednictvím změn v objemech exportu. Naproti tomu Evropa a Austrálie zvolily opačnou strategii – orientaci na prémiové segmenty a vývoz za nadprůměrné ceny, čímž dokázaly udržet pozitivní obchodní bilanci i v podmínkách nižšího objemového podílu na globálním trhu.

Vývoj jednotkových cen ukázal jasné meziregionální rozdíly. Zatímco Latinská Amerika udržovala nejnižší ceny ($0,41 \text{ USD} \cdot \text{kg}^{-1}$ v roce 2024), Evropa a Oceánie dokázaly své ceny posunout nad $0,70 \text{ USD} \cdot \text{kg}^{-1}$. Importní regiony, zejména Afrika a Asie, byly vystaveny tlaku rostoucích cen, často nad světovým průměrem, což ukazuje na jejich zranitelnost vůči cenovým šokům a nižší vyjednávací sílu. Tento trend má dalekosáhlé důsledky pro potravinovou bezpečnost, zejména v regionech s rostoucí poptávkou a omezenými domácími zdroji.

Z hlediska ukazatele NEI (Net export index = index čistého exportu) se potvrdilo, že světový trh je extrémně asymetrický: několik málo zemí (Brazílie, Thajsko, Austrálie) koncentruje podstatnou část exportních toků, zatímco široká skupina zemí je strukturálně odkázána na dovoz. Tato asymetrie vytváří nerovnováhu, která zvyšuje rizika spojená s geopolitickými krizemi, narušením dodavatelských řetězců či klimatickými šoky. Významným zjištěním je také postupná proměna Evropské unie z vyrovnaného aktera v čistého exportéra, což dokládá úspěšnou adaptaci evropského cukrovarnického sektoru po reformě výrobních kvót.

Asie zůstává nejdynamičtějším regionem s růstem jak produkce, tak spotřeby. Divergence uvnitř regionu je však značná – zatímco Thajsko posiluje svou exportní roli, Čína a Indonésie se stávají čím dál více závislými na dovozu. Afrika setrvává v pozici čistého dovozce, přičemž rostoucí populační tlak a nízká domácí produkční kapacita prohlubují její strukturální zranitelnost. Naproti tomu Oceánie, především Austrálie, dokazuje, že i relativně malý region může díky specializaci a orientaci na kvalitativně diferencované trhy hrát nadproporční roli v globálním obchodu.

Analýza naznačuje, že do budoucna lze očekávat prohlubování rozdílů mezi regiony, a to nejen v absolutních objemech, ale zejména v charakteru jejich konkurenceschopnosti. Objemově orientovaní exportéři zůstávají závislí na kolísání světových cen, zatímco kvalitativně diferencovaní exportéři mají větší prostor pro stabilizaci příjmů. Importní regiony, především Afrika a Asie, se budou muset vyrovnávat s kombinací rostoucí poptávky, vyšších cen a omezených možností diverzifikace dodavatelů.

Závěry

Analýza vývoje mezinárodního obchodu s cukrem v letech 2014–2024 ukazuje, že světový trh se nachází v období výrazné polarizace. Latinská Amerika s Brazílií v čele upevnila svou roli díky nízkým nákladům a vysokým objemům, zatímco Evropa a Oceánie se orientují na export s vyšší přidanou hodnotou. Asie zůstává největším dovozním regionem s rostoucí diverzifikací mezi zeměmi, Afrika je nadále zranitelná kvůli vysoké dovozní závislosti a Severní Amerika prohlubuje svou závislost na zahraničních dodávkách. Budoucí vývoj trhu bude záviset především na klimatických změnách, cenové volatilitě a schopnosti jednotlivých regionů vyvážit objemovou a hodnotovou konkurenceschopnost.

- Světový obchod s cukrem roste, ale je výrazně asymetrický.** Globální trh je ovládán několika málo klíčovými exportéry, zejména Brazílií, Thajskem a Austrálií, zatímco značná část zemí je dlouhodobě odkázána na dovoz. Tato koncentrace obchodních toků vytváří nerovnováhu a zvyšuje citlivost systému na vnější šoky.
- Latinská Amerika, a především pak Brazílie, zůstává klíčovými hráči určujícími světové ceny.** Její konkurenceschopnost je založena na vysokých objemech a nízkých jednotkových cenách. Tento model zajišťuje dominantní podíl na exportu, ale zároveň činí region vysoce závislým na vývoji globálních cenových cyklů.
- Evropa a Oceánie prokazují schopnost hodnotové diferenciaci.** Evropa po zrušení výrobních kvót transformovala svůj cukrovarnický sektor a etablovala se jako čistý exportér, přičemž její strategie spočívá v exportu za nadprůměrné ceny do prémiových segmentů. Austrálie uplatňuje podobnou logiku exportu cukru, čímž posiluje stabilitu svých příjmů navzdory menším objemům ze země exportované komodity.
- Asie vykazuje rostoucí diverzifikaci mezi exportéry a dovozci.** Zatímco Thajsko upevňuje svou roli silného exportéra, země jako Čína a Indonésie se stávají čím dál závislejšími na dovozu, což zvyšuje jejich citlivost na cenové šoky.
- Afrika zůstává strukturálně slabým článkem.** Vysoká dovozní závislost, kombinovaná s rostoucí poptávkou a vyššími jednotkovými cenami, činí africké země obzvláště zranitelnými vůči globálnímu vývoji.
- Jednotkové ceny se stále více regionálně diferencují.** Rozdíly mezi exportéry, kteří se orientují na objem (nízké ceny), a těmi, kteří se na trhu prosazují prostřednictvím kvality produkce (vyšší ceny), se prohlubují. Tato diferenciaci potvrzuje, že konkurenceschopnost na světovém trhu s cukrem není jen otázkou nákladů, ale také schopnosti cílit na specifické tržní segmenty.
- Konkurenceschopnost se vyvíjí dvojným směrem.** Zatímco některé země sází na masivní produkci a dominanci v objemech, jiné se prosazují v segmentu s vyšší přidanou hodnotou. Importní regiony, jako jsou Afrika či velké části Asie, se ocitají v pozici, ve které musí absorbovat dopady obou modelů a řešit tak rizika spojená s cenovou dostupností i stabilitou dodávek.

Celkově lze konstatovat, že se globální trh s cukrem nachází v období strukturální polarizace. Na jedné straně stojí producenti schopní ovlivňovat globální ceny díky objemům, na straně druhé exportéři orientovaní na kvalitu, kteří si budují stabilní pozici v hodnotově vyšších segmentech. Importní regiony, zejména Afrika a Asie, zůstávají v nerovnovázné a zranitelné pozici. Budoucí vývoj bude do značné míry určován kombinací faktorů: klimatickými změnami, obchodními dohodami, energetickými náklady a také rostoucí poptávkou po potravinách v rychle se rozvíjejících regionech.

Souhrn

Mezinárodní obchod s cukrem představuje jednu z klíčových složek agrárního obchodu, a to jak z hlediska hodnoty, tak z hlediska objemů. Cukr zůstává i v podmínkách současné transformace potravinových preferencí a tlaků na zdravější výživu strategickou komoditou, která je důležitá pro stabilitu potravinového systému i pro příjmy řady zemí. Tato studie analyzuje vývoj světového obchodu s cukrem v období 2014–2024, přičemž se soustředí na teritoriální strukturu exportů a importů, na objemové a hodnotové toky, na vývoj jednotkových kilogramových cen a na aspekty konkurenceschopnosti jednotlivých regionů a hlavních aktérů. Výsledky ukazují, že celkový světový export cukru vzrostl v období 2014–2024 z 26,5 mld. USD na 35,0 mld. USD, zatímco objemové toky zůstaly téměř stabilní (53,7 mil. t v roce 2014 oproti 56,3 mil. t v roce 2024). Tento vývoj naznačuje, že dynamiku obchodu určoval především růst cen – průměrná jednotková hodnota exportu se zvýšila z 0,49 USD·kg⁻¹ na 0,62 USD·kg⁻¹. V teritoriální struktuře došlo k posílení Latinské Ameriky, zejména Brazílie, která upevnila svou roli globálního lídra. Asie zůstává dominantním dovozním regionem, avšak rostoucí dovozní role se prosazuje také v Severní Americe. Evropská unie se profiluje jako exportér s vyšší přidanou hodnotou a současně omezuje svoji dovozní závislost. Analýza konkurenceschopnosti naznačuje, že Brazílie a další latinskoamerické země těží ze srovnávacích výhod vyplývajících z rozsahu produkce a nízkých jednotkových nákladů, zatímco Evropa a některé vyspělé ekonomiky staví na diferenciaci a vyšší kvalitě vývozu.

Klíčová slova: teritoriální struktura, komparativní výhody, kilogramové ceny, konkurenceschopnost, Latinská Amerika, Evropská unie, Asie, Brazílie.

Literatura

- Sugar: World Markets and Trade.* United States Department of Agriculture, Foreign Agricultural Service – USDA, 2025.
- Crops and livestock products – Sugar.* FAOSTAT: Food and Agriculture Organization of the United Nations – FAO, 2023.
- OECD-FAO Agricultural Outlook 2024–2033.* OECD Publishing, Paris, 2024.

4. MITCHELL, D.: *Sugar policies: Opportunity for change*. World Bank Policy Research Working Paper No. 3222, 2004.
5. ERKAN, B.; SARIÇOBAN, K.: (2014). Comparative Analysis of the Competitiveness in the Export of Science-Based Goods Regarding Turkey and the EU+13 Countries. *Int. J. Business and Social Sci.*, 5, 2014 (8/1), s. 117–130.
6. CINQUETTI, C.; NUNES DE FARIA, R.: *Direction, extension and price of exports' quality*. AgeconSearch, 2016, 37 s., [online] <https://ageconsearch.umn.edu/record/332801/files/8238.pdf>.
7. LASISI, L. A. ET AL.: Modelling commodity market volatility with climate policy uncertainty: A GARCH-MIDAS approach. *SN Business & Economics*, 5, 2025 (3), Article 792, doi.org/10.1007/s43546-025-00792-0.
8. VESELÁ, K.: Obchod s řepným cukrem ve skupině V4. *Listy cukrov. řepař.*, 138, 2022 (2), s. 90–98.
9. FERRARI, E. ET AL.: Trade winds of change: Cumulative effects of bilateral trade agreements on the EU agrifood sector. *EuroChoices*, 24, 2025 (1), s. 17–24, doi.org/10.1111/1746-692X.12467.
10. TORRES, N. E. G.; CARRERO, N. S. M.; CASADIEGO, B. S. M.: Fair trade as a basis for the internationalization of the Norte De Santander sugar sector. *Perspectiva Austral.*, 9, 2025 (1), s. 56–72.
11. BHUTTO, Q. A.; & ODA, H.: (2025). Analysis of the market positioning of Pakistan's sugar industry products. *Journal of Regional Information Research*, 14, 2025 (1), s. 90–104, [online] <https://www.riitsumei.ac.jp/research/rdiri/file/kiyou/14-10.pdf>.
12. CEZAR, R. F.; CAMARGO, J.; MELLO, E.: Is it just about sustainability? Politics at home and the trade impacts of voluntary standards abroad. *Global Environmental Politics*, 25, 2025 (2), s. 102–120, doi.org/10.1162/glep_a_00776.
13. ZDRÁHAL, I.; BEČVÁŘOVÁ, V.: Intenzita intraodvětvového zahraničního obchodu České republiky s cukrem. *Listy cukrov. řepař.*, 140, 2024 (2), s. 78–86.
14. *UN Comtrade Database: International Trade Statistics*. New York: United Nations Statistics Division (UNSD), 2022.
15. Mémo statistique, Sucre et autres débouchés, Campagne 2024–2025. *Cultures Sucre*, 2025, [online] <https://www.cultures-sucre.com/metiers-et-economie/memo-statistique-2025/>
16. *International Trade Statistics Database*. UN Comtrade, 2024, [online] <https://comtrade.un.org/>.

ROZHLEDY

Bankie O. F.

Doplňkový systém vyprazdňování periferických odstředivek stlačeným vzduchem byl testován v závodu Racecourse Mill (A supplementary compressed-air ploughing system for batch centrifugals trialled at Racecourse Mill)

Mnoho cukrovarů v Austrálii zpracovává A a B cukroviny pomocí periodicky pracujících odstředivek, které jsou staré. Tato zařízení mají omezenou schopnost efektivně plnit svou funkci. Dosažení přesných tolerancí seřízení nože je obtížné, a proto po vyprázdění často ulpívá na bubnu větší množství cukru, což snižuje výkon odstředivek a zvyšuje převáрку. Pro zlepšení výkonu odstředivek a prodloužení jejich životnosti byl v závodu Racecourse Mill testován doplňkový systém nože. Systém vzduchového nože byl navržen tak, že pomocí stlačeného vzduchu odfoukne zbývající cukr, který klasický nůž nedokázal odstranit. Systém se skládá z trysek připojených ke stávajícímu noži, které po dokončení operace vhnají stlačený vzduch přímo na bubnu. K ověření tohoto vylepšení byla využita laboratorní a vizuální kontrola.

Ve všech zkouškách systém dosáhl zlepšeného vyhrnování cukru. Potenciál využití této koncepce byl prokázán, ale bude zapotřebí další optimalizace. Oblasti pro další výzkum zahrnují stanovení tlaku vzduchu potřebného pro uspokojivý výkon a optimální umístění vzduchových trysek pro nejlepší odstranění cukru. Výsledky poskytnou ucelenější obraz o nákladech spojených s implementací tohoto systému a o maximálním výkonu, kterého lze dosáhnout z hlediska efektivity. Na základě těchto výsledků bude možné vypočítat poměr nákladů a přínosů cukru získaného tímto systémem a vyhodnotit návratnost investice.

Sugar Ind. Int., 150, 2025, č. 4, s. 261–264.

Šárka

Racecourse Sugar Mill (foto: Mackay Sugar)

Smutka L., Čábelková I., Pulkrábek J.: Development of International Sugar Trade in 2014–2024: Territorial Structure, Price Trends, and Competitiveness

International trade in sugar represents one of the key components of agricultural trade, both in terms of value and volume. Despite the current transformation of food preferences and pressures for healthier diets, sugar remains a strategic commodity important for the stability of the food system and for the revenues of many countries. This study analyzes the development of global sugar trade between 2014 and 2024, focusing on the territorial structure of exports and imports, the flows in volume and value, the evolution of unit kilogram prices, and the competitiveness aspects of individual regions and major players. The results show that total world sugar exports increased from USD 26.5 billion in 2014 to USD 35.0 billion in 2024, while the traded volumes remained almost stable (53.7 million tons in 2014 compared to 56.3 million tons in 2024). This development indicates that trade dynamics were driven mainly by price growth – the average unit value of exports rose from 0.49 USD·kg⁻¹ to 0.62 USD·kg⁻¹. In terms of territorial structure, Latin America strengthened its position, especially Brazil, which consolidated its role as a global leader. Asia remains the dominant importing region, but North America is also increasing its import role. The European Union is emerging as an exporter of higher value-added products while simultaneously reducing its import dependence. Competitiveness analysis suggests that Brazil and other Latin American countries benefit from comparative advantages arising from production scale and low unit costs, while Europe and some advanced economies rely on differentiation and higher export quality.

Key words: territorial structure, comparative advantages, unit kilogram prices, competitiveness, Latin America, European Union, Asia, Brazil.

Kontaktní adresa – Contact address:

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D., Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta, Studentská 787/13, 370 05 České Budějovice, Česká republika, e-mail: lsmutka@ef.jcu.cz